

Reactie van de NVvP en de KNMG op de Initiatiefnota van Rosanne Hertzberger (Nieuw Sociaal Contract) “Een kritische reflectie op euthanasie bij psychisch lijdende jongeren”.

Aanleiding

Op 4 oktober jl. heeft Tweede Kamer lid Hertzberger (NSC) een [initiatiefnota](#) ingediend bij de Tweede Kamer. Deze initiatiefnota richt zich op de toename van het aantal meldingen van euthanasie bij jonge mensen met psychisch lijden en heeft als doel om tot een kritische reflectie te komen op deze ontwikkeling. De vaste commissie van VWS heeft tevens om een kabinetsreactie gevraagd. Hieronder volgt een gezamenlijke reactie van Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) en de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG) op deze nota.

1. Euthanasiewet voldoet en biedt ruimte voor euthanasie bij een psychische stoornis

De NVvP en KNMG (hierna: partijen) vinden het belangrijk te benoemen dat de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding (vanaf hier: euthanasiewet) een kaderwet is met daarin globaal beschreven zorgvuldigheidseisen. De invulling daarvan vindt plaats op basis van rechtsspraak en professionele normen. De euthanasiewet biedt al sinds de inwerkingtreding ruimte voor euthanasie op grond van een psychische stoornis bij personen vanaf 12 jaar. Zowel uit de vier wetsevaluaties van de euthanasiewet, als uit de toetsingspraktijk, blijkt dat er tot nog toe geen concrete aanwijzingen zijn dat de huidige inrichting van de euthanasiewet niet volstaat voor het garanderen van een zorgvuldige euthanasiepraktijk bij personen met een psychische stoornis. Tegen deze achtergrond vinden partijen het voorstel van initiatiefnemer om een commissie van wijzen in het leven te roepen om dit te toetsen vooralsnog voorbarig. Dit temeer nu er al verschillende initiatieven voor nader onderzoek op het gebied van euthanasie zijn ondernomen. Mochten deze onderzoeken onvoldoende zicht geven op de door initiatiefnemer gestelde vragen, dan kunnen deze vragen alsnog worden meegenomen in een volgende (vijfde) evaluatie van de euthanasiewet.

2. RTE-toetsing wijst uit: praktijk is zorgvuldig

Wij weerleggen de aanname dat de euthanasiepraktijk niet zorgvuldig is. De passage over de specialisatie kan als suggestief worden opgevat, waar voorstel 4 een uitwerking van is. Het is belangrijk te noemen dat de RTE bij de evaluatie van euthanasie op psychische grondslag constateert dat de praktijk zorgvuldig is. Ook het OM geeft aan in haar [persbericht](#): “Strafrechtelijk onderzoek is in beginsel alleen mogelijk bij een oordeel ‘onzorgvuldig’ van de RTE.”

Dat neemt niet weg dat het belangrijk is om nieuwe ontwikkelingen steeds te evalueren en te onderzoeken vanuit de beroepsgroep, in nauwe samenspraak met ervaringsdeskundigen. De huidige NVvP-richtlijn is een aantal jaren geleden met grote zorgvuldigheid opgesteld. Binnen de beroepsgroep psychiaters is er een beperkte groep die euthanasie wil/kan uitvoeren, zeker in verhouding tot de stijging van het aantal aanvragen. Wij benadrukken dat de beroepsgroep psychiaters en de GGZ in het algemeen open moeten staan voor het bespreken van persisterende doodswensen en het beoordelen van euthanasieverzoeken. Echter, ook al zou elke psychiater euthanasie uitvoeren als aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen en de professionele richtlijnen is voldaan, het staat elke arts, dus ook psychiater, vrij hiervan af te zien, al dan niet op grond van gewetensbezwaren. In het laatste geval is de professionele norm dat deze arts doorverwijst naar een arts die daartoe in principe wel bereid is.

3. Er zijn reeds initiatieven voor wetenschappelijk onderzoek gaande

Partijen waarderen de politieke reflectie op- en betrokkenheid bij de euthanasie bij personen met een psychische stoornis. De door de initiatiefnemer voorgestelde wetenschappelijk onderzoeken moeten

naar onze mening vooral door de beroepsgroep worden ontwikkeld en gebaseerd zijn op inhoudelijke gronden. Er zijn daartoe al verschillende initiatieven genomen:

- Er is een [ZonMW call](#) geweest voor onderzoek naar redenen voor de toename in euthanasieverzoeken, in brede zin.
- Het [Onderzoek SUNSET](#) is een longitudinaal onderzoek, uitgevoerd door 113 zelfmoordpreventie en Expertisecentrum Euthanasie (EE) onder de mensen die zich aanmelden bij EE met een euthanasieverzoek op psychische grondslag. Het doel is meer inzicht krijgen in kenmerken van deze groep en het beloop van de doodswens en op basis van de zorgbehoeften een hulpaanbod te ontwikkelen.
- ThaNet is bezig met het vaststellen van een [onderzoeksagenda](#) betreffende euthanasie op psychische grondslag op basis van een uitgebreid stakeholdersonderzoek.

Het is te verwachten dat in deze onderzoeken verschillende van de door initiatiefnemer genoemde onderwerpen aan bod zullen komen, waaronder de context en de mogelijke oorzaken van de toename in het aantal uitvoeringen van euthanasie.

Het is daarbij van belang om te realiseren dat uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek belangrijk en inzicht gevend zijn voor de groep, maar niet zonder meer één op één vertaald kunnen worden naar een individuele casus van euthanasie bij een persoon met een psychische stoornis. Elk individueel euthanasieverzoek wordt uiteraard zorgvuldig beoordeeld door één of meer psychiaters die daartoe bevoegd en bekwaam zijn.

4. Beroepsgroep verantwoordelijk voor ontwikkeling van beroepsnormeringen

Binnen de beroepsgroep zijn er verschillende visies op het zorgvuldigheidscriterium van 'uitzichtloosheid' en dat van 'redelijke alternatieven', met name als het gaat om jonge mensen. De NVvP heeft inmiddels diverse initiatieven genomen om hierover met elkaar in dialoog te gaan:

1. De onlangs ingestelde Commissie Euthanasie van de NVvP werkt aan een plan om de NVvP-leden verder te betrekken bij dit onderwerp en een dialoog hierover te voeren.
2. Dit najaar wordt gestart met de herziening van de Richtlijn "[Levensbeëindiging op verzoek bij patiënten met een psychische stoornis](#)". De werkgroep die hiermee aan de slag gaat is breed samengesteld met, naast psychiaters, onder andere patiënten- en naastenvertegenwoordiging, een jurist, een medisch ethicus, psychologen en huisartsen. Het veld wordt onder meer betrokken bij het inventariseren van gewenste aanpassingen in de richtlijn en het leveren van commentaar op het nieuwe concept.

Het voorstel van initiatiefnemer om daartoe een commissie van wijzen op te richten wordt door partijen niet gedragen. Naar onze mening hoort de ontwikkeling van beroepsnormeringen thuis binnen de richtlijnencommissie van een beroepsvereniging en moet ervoor gewaakt worden dat de politiek op de stoel van de dokter gaat zitten. Hierbij verwijzen wij tevens naar punt 1.

5. NVvP en KNMG onderschrijven de Mediarichtlijn van EE

Wij delen met initiatiefnemer dat de media uiterst terughoudend zouden moeten zijn met het aan het woord laten van jonge mensen met een psychische stoornis die om euthanasie verzoeken. Andere (jonge) mensen met soortgelijke aandoeningen kunnen door media-aandacht het idee krijgen dat ook voor hen euthanasie een goede keuze is. Wij onderschrijven de [mediarichtlijn](#) die het Expertisecentrum Euthanasie (EE) onlangs heeft gepubliceerd en steunen het verzoek van de initiatiefnemer om deze verder te bevorderen. Ook artsen moeten zich bewust zijn van het effect van hun uitingen in de media en dienen hier zorgvuldig mee om te gaan, zoals in de KNMG-Gedragscode voor artsen ook staat vermeld. Hierbij plaatsen partijen wel de kanttekening dat sociale media een steeds grotere rol spelen, met name bij jongeren. De mediarichtlijn zal daar helaas niet persé een oplossing voor bieden.

6. Kanttekeningen/ aandachtspunten in initiatiefnota

Tot slot staan er in de nota nog een aantal onjuistheden en zijn er andere zaken die opvallen:

- Het is niet zo dat 90% van de mensen op de wachtlijst alsnog wordt afgewezen. Deze 90% betreft met name patiënten met een psychische stoornis die hun verzoek terugtrekken vanwege hernieuwde levenszin of motivatie voor behandeling. Er moet voor gewaakt worden hierover suggestieve opmerkingen te maken.
- Uit cijfers van het Expertisecentrum Euthanasie (EE) blijkt dat het aantal euthanasieverzoeken toeneemt. Echter vele verzoeken worden (snel) teruggetrokken, waardoor een werkelijke stijging van het aantal definitieve aanvragen aanzienlijk minder groot was.
- Het is niet duidelijk wat er met 'een gering draagvlak' wordt bedoeld; dat niet alle psychiaters euthanasie willen verlenen wil niet zeggen dat het grootste deel van de beroepsgroep tegen euthanasie bij personen met een psychische stoornis is.

7. Staat van de ggz: oproep begroting 2025

Tot slot willen wij graag ingaan op de situatie in de ggz die initiatiefnemer beschrijft in haar nota “Deze ontwikkeling vindt plaats in een context van een sterk verschaald aanbod in de GGZ, waar de kwaliteit van de zorg onder druk staat en er bijna 100.000 patiënten op de wachtlijst staan”. Partijen waarderen de erkenning van de (te) grote druk die er op de ggz staat. In een [brief](#) aan staatssecretaris Karremans reageert de NVvP op de begroting van het Ministerie van VWS voor 2025 en vraagt voorzitter Niels Mulder aandacht voor een aantal urgente vraagstukken binnen de ggz en de gespecialiseerde jeugdhulp. Daarnaast verzoeken wij de staatssecretaris om kennis te maken met de praktijk, waarin kan worden toegelicht welke knelpunten psychiaters ervaren en verkend kan worden hoe wij gezamenlijk de ggz kunnen verbeteren. De NVvP heeft samen met MIND, de Nederlandse ggz en NIP de actuele knelpunten in de ggz eerder bij u onder de aandacht gebracht middels het volgende schrijven: [“Laat de ggz niet verder door de bodem zakken”](#).